

Stichting Landelijk
Ongedocumenteerden
Steunpunt

MEERJARENPLAN 2024-2027

Missie en Visie

Menswaardig bestaan voor eenieder die in Nederland leeft. Dat is de missie van Stichting LOS. We werpen licht op de leefwereld van de ongedocumenteerden en halen deze groep uit de schemerzone van onze maatschappij. Respecteren en naleven van de kinder- en mensenrechten zijn hier onlosmakelijk mee verbonden.

We bouwen met onze **netwerken** krachtige bondgenootschappen die hulp bieden aan ongedocumenteerden.

Met onze verzamelde en opgebouwde **kennis** en kunde zijn we een essentiële bron van informatie en onafhankelijk klankbord voor organisaties, instellingen en individuen die te maken hebben met ongedocumenteerden.

Onze experts geven aan politiek en overheid gevraagd en ongevraagd adviezen voor een humaner **beleid**, waarin de basisrechten en legaliseringsmogelijkheden van ongedocumenteerden worden bevorderd.

De basis van ons werk is het regelmatig contact met organisaties en individuen die hulp verlenen aan mensen zonder verblijfsvergunning, en het bijhouden van maatschappelijke en politieke ontwikkelingen die hen aangaan. Zo krijgen we zicht op thema's die relevant zijn voor de hulpverlening aan ongedocumenteerden. Op basis daarvan ontwikkelen we activiteiten om de mensenrechten van ongedocumenteerden te bevorderen.

Het maatschappelijk debat ten aanzien van ongedocumenteerden is momenteel erg eenzijdig en gepolariseerd. Waar migranten in het algemeen al beschouwd worden als een last voor de samenleving, geldt dat des te meer voor mensen zonder verblijfsvergunning. De argumenten die tot nu toe door organisaties zoals de onze worden ingezet, namelijk humanitaire argumenten en mensenrechtenargumenten, lijken niet meer aan te slaan bij de meerderheid van de bevolking. Om daadwerkelijk de mensenrechten van ongedocumenteerden te kunnen waarborgen, is het belangrijk de manier waarop over ongedocumenteerden gesproken wordt te veranderen. We onderzoeken de komende jaren samen met OnMigration welk narratief hiervoor werkt en wat ervoor mogelijk is om dit over te dragen. Daarbij blijven we dicht op de werkelijkheid en houden we de feiten en cijfers goed bij. Immers, in het publieke debat worden verhalen soms snel veralgemeniseerd en worden aantallen migranten al snel overdreven. Inzicht in het werkelijke aantal ongedocumenteerde mensen helpt om de angst voor hen weg te nemen.

In het vervolg beschrijven we drie hoofdthema's waar Stichting LOS zich komende drie jaar mee bezig gaat houden:

1. basisrechten en legaliseringsmogelijkheden ongedocumenteerden veiligstellen,
2. opkomen voor menswaardige behandeling van ongedocumenteerden in vreemdelingendetentie, en
3. het ontwikkelen van een netwerk van burgers die solidair zijn met ongedocumenteerden.

Per hoofdthema beschrijven we de lange-termijn verandering die we op dit terrein willen bewerkstelligen, en de acties die we daarvoor de komende jaren gaan ondernemen. Aan het eind van dit meerjarenplan beschrijven we de organisatorische randvoorwaarden die vervuld moeten zijn om het werk mogelijk te maken.

A. Basisrechten en legaliseringsmogelijkheden ongedocumenteerden veiligstellen

Het veiligstellen van basisrechten van ongedocumenteerden vormt het centrale werk van Stichting LOS.

We zorgen ervoor dat de rechten van ongedocumenteerden bekend zijn bij henzelf, bij hulpverleners, en bij reguliere organisaties zoals gemeenten, onderwijsinstellingen en dergelijke. Om dit te kunnen doen houden we het politieke en maatschappelijke debat nauwkeurig bij.

Speciale aandacht besteden we hierbij aan het recht op:

- voedsel, kleding en onderdak
- onderwijs, zinvolle dagbesteding en toegang tot werk
- juridische hulp en legaliseringsmogelijkheden

Op lange termijn willen we dat de basisrechten van alle ongedocumenteerden gewaarborgd zijn, dat ongedocumenteerden tenminste toegang houden tot voedsel, kleding, onderdak, medisch noodzakelijke zorg en onderwijs waarmee zij maximaal tot ontplooiing kunnen komen. We onderzoeken, samen met partners, mogelijkheden voor de toegang tot zinvolle dagbesteding en werk. De ontwikkelingen met betrekking tot mogelijkheden voor legalisering blijven we nauwlettend volgen en delen met hulpverleners.

A-1. Kennisagenda

Stichting LOS houdt de juridische, maatschappelijke en politieke ontwikkelingen met betrekking tot ongedocumenteerden zorgvuldig bij. Op basis daarvan schrijven we elke twee weken nieuwsbrieven aan het netwerk van hulpverleners aan ongedocumenteerden, vrouwen- en migrantenorganisaties. Op de website van Stichting LOS is informatie over basisrechten en legaliseringsmogelijkheden te vinden. Ook zijn we dagelijks beschikbaar voor telefonische hulpvragen. Kennis verspreiden we ook via de netwerkbijeenkomst Platform Migranten zonder Verblijfsvergunning die we vier keer per jaar organiseren.

Daarnaast zullen we de komende jaren de volgende activiteiten ontplooiën om de kennis over basisrechten en legaliseringsmogelijkheden beter vindbaar te maken:

- grondige herziening van de website basicrights.nl
- updaten en vernieuwen van de website stichtinglos.nl
- verspreiden van kennis over het recht op voedsel, kleding en onderdak en hoe dit veilig te stellen
- bijdragen aan kennis over het recht op onderwijs voor jonge ongedocumenteerden (dreamers-netwerk)
- ontwikkelen van leermodules voor nieuwe hulpverleners aan ongedocumenteerden

A-2. Netwerkagenda

Stichting LOS zoekt altijd verbinding met organisaties die landelijk en lokaal opkomen voor de rechten van ongedocumenteerden. Zo organiseren we regelmatig overleg over de NGO's die samenwerken in de LVV, de NGO's die BBB-opvang aanbieden, NGO's die zich inzetten voor de toegang tot studie en werk.

In de komende jaren zullen we ons extra inzetten voor het ontwikkelen van netwerken van:

- actieve ongedocumenteerden die voor hun rechten willen opkomen
- instellingen voor hoger onderwijs die zich inzetten voor Dreamers
- werkgevers die ongedocumenteerden een kans willen geven

A-3. Lobbyagenda

Afgelopen jaren zette Stichting LOS zich samen met anderen in voor het verbeteren van de werking van de LVV als opvangmodel en de landelijke uitrol daarvan, het toegankelijk maken van hoger onderwijs, en het opnieuw invoeren van de Discretionaire bevoegdheid. Sinds de verkiezingen van 2023 zal er waarschijnlijk politiek weinig ruimte zijn voor wetten die de basisrechten van ongedocumenteerden verbeteren.

Momenteel is het moeilijk te voorspellen waar lobbykansen liggen.

We verwachten dat lobby-inzet noodzakelijk zal zijn op de volgende terreinen:

- recht op voedsel, kleding en onderdak
- ondersteuning van ongedocumenteerden die willen werken en hun werkgevers
- voorkomen van strafbaarstelling van illegaal verblijf en hulp aan mensen zonder verblijfsvergunning

Voor effectieve lobby is het belangrijk om ons verhaal zó te vertellen, dat het publiek draagvlak krijgt. Hiervoor moet de juiste insteek gekozen worden. Stichting LOS zal zich komende jaren inzetten op het vergroten van de kennis van impactvolle communicatie over migratie, en deze kennis verspreiden onder de achterban.

A-4. Actie-agenda

Als concrete acties die bovenstaande activiteiten versterken zullen we komende jaren een begin maken met:

- een jaarlijks Basic Rights Festival, samen met ongedocumenteerden
- vanaf 2026: een jaarlijkse publicatie Mensenrechtenmonitor Ongedocumenteerden in Nederland

B. Menswaardige behandeling in vreemdelingendetentie

Ongedocumenteerden zonder verblijfsrecht kunnen in Nederland maximaal 18 maanden in detentie vastgehouden worden ter fine van uitzetting. Stichting LOS is tegen deze vorm van vrijheidsbeperking, maar zolang het middel toegepast wordt willen we dat dit op een zo humaan mogelijke wijze vorm wordt geven. Het Meldpunt Vreemdelingendetentie zet zich daarom in voor het verbeteren van de detentieomstandigheden. De gevangenisachtige setting, dus een cellencomplex met bewakers en strenge huisregels past niet bij de administratieve maatregel die vreemdelingendetentie zou moeten zijn. Concreet zien we als knelpunten:

- de bewegingsruimte van ingeslotenen, zoals de duur van hun insluiting, tweepersoonscellen, activiteiten aanbod
- de toegankelijkheid van medische zorg
- disciplinaire strafmaatregelen en ordemaatregelen
- contact met de buitenwereld

Om inzicht te krijgen in de omstandigheden in detentie bieden wij ingeslotenen sinds 2010 de mogelijkheid om gratis ons Meldpunt te bellen. De informatie die wij op deze wijze ontvangen gebruiken we voor het ondersteunen van individuele klachtprocedures en analyse van de detentieomstandigheden. Structurele misstanden bespreken we met de directie van het detentiecentrum. Waar zinvol brengen we ze onder de aandacht van politici en media door middel van rapportages en presentaties. Voor het geïnteresseerde publiek brengen we regelmatig een nieuwsbrief uit.

B-1. Kennisagenda

Kennis over de omstandigheden in vreemdelingendetentie verkrijgt het Meldpunt Vreemdelingendetentie via de dagelijkse telefoontjes met ingeslotenen. Wij verspreiden deze informatie via onze nieuwsbrief en social media kanalen. Door onze unieke kennis over de situatie in detentie worden we regelmatig om "inside" informatie gevraagd door journalisten.

De komende jaren willen we graag onze kennis meer zichtbaar maken:

- onze zichtbaarheid en vindbaarheid op sociale media verbeteren
- onze website professionaliseren en moderniseren
- ontwikkelen van leermodules, voorlichtingsmaterialen en workshops voor verschillende doelgroepen zoals advocaten, personeel van detentiecentra, toezichthoudende instanties, studenten en vrijwilligers, belangenbehartigers en soortgelijke organisaties
- inhoudelijke bijdragen leveren aan de ontwikkeling van diverse thema's binnen deze problematiek in het Nederlandse debat, hiervoor actief talkshows en debatcentra benaderen

We willen onze kennis verdiepen door eigen rapportages uit te brengen, door gekwalificeerde stagiaires, waar mogelijk in samenwerking met professionele onderzoekers. Bijvoorbeeld over:

- de omstandigheden in Zeist en Schiphol. Hiervoor zullen we ook onze contacten met ingeslotenen in deze detentiecentra versterken.
- het verschil in detentieomstandigheden van vreemdelingen in strafdetentie in vergelijking met vreemdelingendetentie
- misstanden bij uitzettingen, met name de financiële toegift die wordt beloofd bij een uitzetting en de onderhandelingen van de DT&V

B-2. Netwerkagenda

Het Meldpunt Vreemdelingendetentie werkt al jarenlang samen met de Rotterdamse Bezoekgroep BAR voor het onderhouden van persoonlijk contact met ingeslotenen. Voor inzicht in knelpunten met betrekking tot het aanbod van medische zorg hebben we contact met MedZorg. Voor de vermindering van de toepassing van isolatie werken we samen met de NvVP. Amnesty International blijft altijd betrokken om mee te denken over stappen die genomen kunnen worden.

We willen de aankomende jaren ons netwerk versterken en uitbreiden:

- een netwerk ontwikkelen van Arabisch sprekende ondersteuners die het Meldpunt op verschillende wijze kunnen bijstaan. Denk daarbij aan vertalers tijdens bezoek, vertalers voor de nieuwsbrief en speciale Arabische bezoekerwilligers.
- In de komende jaren willen we intensiever contact onderhouden met de actieve deelnemers aan de wakes bij het Detentiecentrum Rotterdam
- we willen een werkgroep visitatie creëren om krachten te bundelen van verschillende disciplines die zich willen inzetten tegen het inwendig lichamelijk onderzoek waarbij ingeslotenen naakt aanschouwd worden

B-3. Lobbyagenda

Al sinds 2013 staat een wetsvoorstel Terugkeer en Vreemdelingenbewaring op de politieke agenda. Het oorspronkelijke doel was om een lichter regime dan het strafrechtelijke regime mogelijk te maken. Intussen is het wetsvoorstel diverse keren aangepast waardoor het oorspronkelijke doel steeds meer naar de achtergrond is verschoven. Het wetsvoorstel is echter nog steeds niet aangenomen en het is onduidelijk of een nieuw kabinet dit wetsvoorstel nog wil behandelen. Mocht dit zo zijn dan zal het Meldpunt natuurlijk hierop reageren.

Voor het verbeteren van de omstandigheden in vreemdelingendetentie is dit wetsvoorstel niet meer behulpzaam. Daarom verwachten we meer van onze contacten met de spelers ter plekke: de directie van het detentiecentrum, Dienst Justitiele Inrichtingen, Commissie van Toezicht, Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming, de Inspectie Justitie en Veiligheid en het College voor de Rechten van de Mens, wat in 2023 is aangewezen als verantwoordelijke voor het Nationaal Preventie Mechanisme (NPM). We zullen de contacten met deze partijen intensiveren.

Ook op EU-niveau houden we de ontwikkelingen van richtlijnen en regels zoals de New Migration Pact bij. Daar waar inspraak mogelijk is benutten we dat. Hiervoor onderhouden we nauw contact met PICUM.

In de komende jaren willen we bijzonder werken aan de volgende lobbydoelen:

- Samen met de NVVP en de Johannes Wier stichting zetten we ons in voor afschaffing van isoleercellen in vreemdelingendetentie
- Met de nieuw te vormen werkgroep Visitatie zetten we ons in voor het daadwerkelijk verminderen van de toepassing van visitatie.

B-4. Actie-agenda

- het organiseren van events over diverse thema's binnen de problematiek. Bijvoorbeeld naar aanleiding van een publicatie of bij nieuwe ontwikkelingen.
- de verhalen en ervaringen van ingeslotenen op nieuwe manieren naar voren brengen denk daarbij aan bijvoorbeeld een verhalenblog, een bewonerskrant of een brievenbundel

C. Netwerk Ongedocumenteerden Onderdak (NOO)

Overall in Nederland bestaan solidaire burgers: mensen die zich op persoonlijke titel inzetten voor ongedocumenteerden. Ze doen dit vaak in het verborgene. Het gaat om opvang aan kennissen, landgenoten, of gewoon iemand die zij via de kerk hebben leren kennen. Deze hulp is hard nodig, met name omdat de voorwaarden voor toegang tot de opvang via NGO's steeds strenger zijn geworden. Met NOO wil Stichting LOS dit informele netwerk versterken en uitbreiden. Tevens willen we de stem van solidaire burgers mee laten klinken in het publieke debat.

C-1. Kennisagenda

In de komende drie jaar zal Stichting LOS de ervaringen met informele hulpverlening verzamelen en toegankelijk maken door middel van een handboek: Hoe vang ik ongedocumenteerden op?

Ook zal onderzocht worden welke motivatie solidaire burgers hebben om zich voor ongedocumenteerden in te zetten.

- Handboek voor opvang geven en je inzetten voor ongedocumenteerden
- Kennis verzamelen en bundelen over wat wel en niet werkt. Denk aan analyse hoe we doelgroepen benaderen, waarom opvanggevers mee blijven doen, in welke netwerken we solidaire burgers vinden.

C-2. Netwerkagenda

NOO steunt lokaal op het netwerk van NGO's die zich vaak al jarenlang inzetten voor ongedocumenteerden en veel kennis hebben over basisrechten en legaliseringsmogelijkheden. Maar zal ook aansluiting zoeken bij netwerken van religieuze gemeenschappen en woongroepen, omdat zij vaak bereid zijn om woonruimte te delen.

Voor het versterken van het netwerk van solidaire burgers zullen regelmatig platform bijeenkomsten georganiseerd worden.

- Lokale netwerken van solidaire burgers opzetten in samenwerking met ngo's. In 2024 starten we in Rotterdam, later wordt bepaald naar welke plekken we uitbreiden. Denk aan drie lokale netwerken per jaar.
- Platformbijeenkomsten om kennis uit te wisselen, binnen een klankbordgroep.
- Netwerkbijeenkomsten in lokale netwerken: kick-offs en netwerkbijeenkomsten voor solidaire burgers die zich aansluiten.

C-3. Lobbyagenda

Mocht de nieuwe regering maatregelen willen nemen die hulp aan ongedocumenteerden bemoeilijken, dan zullen we ons daar actief tegen uitspreken. We denken hierbij ook aan de nieuwe Facilitators Directive van de EU, waarbij de humanitaire uitzondering op strafbaarstelling hulp alleen in de preambule vermeld is.

C-4. Actie-agenda

Je kunt niet alleen praktische hulp bieden binnen NOO. Omdat NOO zich op de solidaire burger richt, hebben we vanuit LOS de kans om op te roepen tot actie. Dat zal in deze periode hard nodig zijn als de rechten van ongedocumenteerden verder in het geding komen.

Concreet stellen we ons voor de komende jaren de volgende acties voor:

- Verhalen delen van solidaire burgers en hiermee laten zien dat er steeds meer mensen onder protest solidair zijn met mensen zonder papieren. Hier voeren we campagne mee.
- Meedoen aan lokale acties om NOO bekend te maken zoals Recht op Rust van de Pauluskerk

D. Organisatie

Stichting LOS heeft beperkte bezetting en daardoor beperkte mogelijkheden om thema's uit te diepen. Daardoor blijft Stichting LOS weinig zichtbaar en is het moeilijk om echt verandering te bewerkstelligen. Daarvoor is nodig:

1. Versterking van de organisatorische basis en verdere professionalisering van de organisaties
2. Verbreding en verduurzaming van de basis van financiers

D-1. Versterking van de organisatorische basis

Sinds 2021 is Igor Ivakic voorzitter van Stichting LOS. In december 2022 trad een nieuwe penningmeester aan en in januari 2024 traden twee leden af waarvoor we gelukkig vervanging vonden.

Op het kantoor is een nieuwe medewerker voor het Netwerk Solidaire Burgers gestart in oktober 2023. Voor de periode 2024-2027 hopen we de bezetting van het kantoor met minstens 2 halftime nieuwe medewerkers te kunnen aanvullen: één persoon voor het project Solidaire Burgers en één persoon die zich bezighoudt met communicatie en fondswerving. Daarnaast streven we naar het ontwikkelen van minstens één extra project waardoor de organisatie meer impact kan hebben in het veld. We hopen in 2024-2027 projectfinanciering te realiseren voor minimaal **1 project**. Daarmee zal de kennis en de zichtbaarheid van Stichting LOS vergroot worden. We hopen ook in de komende drie jaar nieuwe kantooruimte te vinden die past bij de bezetting.

Afgelopen jaren hebben we veel gevraagd van de betaalde medewerkers en hen weinig geboden in de vorm van persoonlijke groei en talent-ontwikkeling. Komende jaren gaan we een aanbod hiervoor ontwikkelen.

D-2. Verbreding van de basis van financiers

LOS heeft altijd kunnen rekenen op een brede steun van fondsen. De komende jaren zal deze steun van groot belang zijn voor verdere versterking en professionalisering van onze organisatie. Voor uitbreiding van het aantal medewerkers en een groter kantoor zal dus extra financiering gezocht moeten worden. We zullen daarvoor steun vragen bij geschikte fondsen, zowel binnen als buiten de huidige kring van financiers.